

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a' Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a' Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy iven. Előfizetheti helyben a' szerkesztő's kiado tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánató példányok iránt csupan a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Előfizetni elkésteknek teljes számu példánnyal szolgálhat még a' szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Országgyűlés: kerületi tanácskozások a' város-rendezési kérdésben. Törvényhatóságok: Baranyamegye tisztújító's Krasznának közgyűlése; rövid tudósítás a' debreczeni társas életről; halálozás)

Külföld. (Ausztria, Anglia, Franciaország, Németország, Olaszország) Ertesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY. ORSZÁGGYŰLÉS.

38ik kerül. ülés január 18án reg. 9 1/2 órakor, elnökök: Schnée László (Heves) és Ambró Antal (Bars) m. követei; jegyző: Szentkirályi Móricz; tárgy: a' kir. városok iránti törvényjavaslat. — Schnée László elnök: a' szabad kir. városok rendezetése iránti t. javaslat levén napi renden, mielőtt az főlvetetnék, kíváná felolvasatni a' kir. városok által benyújtott petitiókat. — Szentkirályi Móricz jegyző olvassa a' kir. városok által benyújtott petitiókat. — Szemer Bert. (Borsod) indítványozza ezen petitiókat kinyomatni. — Babar czy Ant. (Csongrád) Ohajtana: ha a' petitiót csak tisztán magá nyomatná ki, elhagyva az aláírók neveit. Szentkirályi Móricz jegyző: olvassa szabad királyi Pest városnak petitióját. Mire igyszólt Házmán Ferencz Buda város követe: — A' pestvárosi petítő felolvasatván, joggal követelhetném, hogy a' budai petítő is arra érdemsittessék, ettől azonban egyedül a' kerületi jegyző kíméltetése végett ez uttal elállok annyival inkább, mivel küldöm bizodalma kérvényét általam nyújtván be, tartalmát teljesen ismerem. Küldöm hálával áldoznak a' t. RRnek, hogy a' városok szavazati jogának és községi rendezésének tárgyalásába bocsátottak. A' teendők rendere nézve azonban nézetek a' kerületi választvány javaslatától eltérven, köteletségemnek ismerem a' főlzólalást nemcsak azért, mert polgártársaim méltányos ohajtásait kifejezni mindenkor tartozom; hanem azért is, mert a' petítő irányu lényegre nézve emeggyöződéssemmel is egyesül. Vessünk egy futó pillanatot a' kérdés kezeltetésére. A' városok 1825. évben az azóta folytonosan szavazatuk érvényesítésében gátoltatván, panaszaikkal országgyűlésről országgyűlésre a' t. RRhez. kérvényeikkel a' törvény megtutására megbizott kormányhoz járultanak. Azonban siker nélkül; mert itt a' panasz kifakadásai elhangzottak, amott a' kérelem kello pártolatlásra nem vergődött; míg az alkotványosság országszerte tisztelt egyik hajnoka az ügyet országgyűlési végjelentésében, másika pedig a' journalistika terjedelmesebb mezején a' nemzet figyelmébe ajánlotta. Így történt, hogy ezen sérelmes állapot orvoslása az 1842. orgyűlés megoldandó főladási közé soroztatott. Az ügy ezen első stadiumában arról, hogy a' szavazati kérdése a' község rendezésével összekapcsolassék, még szó nem vala; nem is lehetett, mert a' nemzet egyedül a' városok sérelmi állapotát, és emélfogva a' rendi tábla kiegészítését tartotta szeméi előtt; és valamint egyfelől vitattatott, miképen a' városi követ nem az, minék lennie kellene, t. i. az összes polgárság választottja, hanem egy szűkebbül zárt testület küldöttje; ugy másfelől önkénytelenül is elismértetett, hogy csak a' követválasztás meghatározása, szabályozása, és törvényes bizottság szükséges a' városi követek önállósága ellen főlhozott alaponi ellenvetés megszüntetésére. Az 1843. országgyűlés azonban, hinni akarom jó szándékból, az országos képviselők kérdését a' városok igazgatási rendezésével összekapcsolván, talán akarat nélkül is oka volt, hogy az országgyűlés kiegészítésére nézve az ohajtott törvény meg nem hozatott. Azt bivém, a' választvány b'kintembe vévén ama sikerelenség veszedelmesszűjtét, a' kérdés tisztázására idő közben is folytatott értekezés-k eredményeit, és a' többi alkotványos nemzet ebbeli példáját, a' két különböző kérdést külön választván, javaslatát e szerint fogja bemutatni. Látom azonban, hogy e' munka az országos képviselőre vonatkozó szabályokat ismét vegyítve tárgyalja azokkal, mellyek kirekesztőleg a' község belügyeit és igazgatási viszonyait illetik. Én ezen eljárást annak tulajdonítom, hogy e' tárgy általánosan itt soha meg nem vitattatott; tulajdonítom azon tévesztő hasonlóságnak, melly az állodalom és a' község szerkezetében típusz gyanánt uralkodik; tulajdonítom végre annak, hogy ezen tábla mindig szem előtt tartván az alkudozások nehézségeit, minden lényeges kérdéssel számos más kérdést is hoz kapcsolatba, miszerint a' mellékes-k, a' figyelmet igénylő főkérdés szárnyai alatt megoldathassanak. Egyedül innét magyarázhatom a' kormány a' következetességgel meg nem féro eljárását is, minél fogva az 1843. k. előadásokban csak a' városi szavazatok biztositását és külön a' városok belrendezését tűzünk ki, mihezdek ellenére mégis, a' kapcsolatot, a' törvényhozási érdekeket a' községkéivel összevegyítve tárgyalja. Engedjék meg a' t. KK. s RR. hogy az iránt általános nézeteimet előadjam. Midőn én a' törvényhozásban a' nemzet józamal fölfehető öskaratának természetes létszerét szemlélem, a' várost az állodalom csak oly tagjának tekintem, melly mint személyesített testület, organicus élettel bírván, saját ereje 's magán-vagyona eszközével, önkörében az élet célainak összeillő kifejtésére és érvényesítésére törekszik. A' törvényhozás tehát mind ösz-

szállítására, mind működésére és célaira nézve a' községétől mint egész a' résztől lényegesen különbözvén, szükséges, hogy alkotó elemeit és formáit másutt és másképp keresse föl, mint a' miként és a' hol azokat fölkeresni a' község kénytelen. A' község rendszerében 3 vezéreszme van csak, mellyre minden intézkedés alkalmazandó; bármellyiket tekintsem ezek közül, vagy a' város belügyeinek kezelésére, vagy azon rendszerre vonatkozók, mellynek eszközeivel a' város a' törvényeket, és a' főhatalom törvényszeres intézkedéseit végrehajtani köteles. Mindegyik tekintethen azonban az igazgatás levén a' cél, azon okokat főlalálni nem bírom, mellyek a' ker. választványt a' köv. választás és belrendezés szabályainak összekapcsolására és vegyítésére vezethették. Azon hasonlatosságok, mellyek, a' munka oeconomiaja után itélve, a' választvány nézete szerint a' kapcsolatot látszanak javasolni, emem épen ellenkező véleményre kényszeritenek. Hármát említek csak: a' categoriákat, a' választást és a' főlügyelést; mindháromra azonban a' politikai és községi rendezésben külön elvek, külön módok követendők, miután a' kerületi választvány a' szavazhatást, és így a' bizalom kijelentését censushoz, vagy is bizonyos értelmiséget és önállást biztosító küljavakhoz és helyzetekhez köti, kérdem: nem szükséges é, hogy ezen önállás és értelmiség nagyobb mértékben biztosítsák a' követnek választásában, ki országos érdekeket képvisel, kinek szavazata a' szerint, valamint azt egyik vagy másik serpenyübe veti, az ország közjává előmozdíthatja, vagy veszélyeztetheti? Ellenben nem elgítheti é ki a' községi képviselő és tisztviselő választására a' kisebb censust is, nemcsak azért, mert ezeknek hatásköre szűkebb szabályozottabb és önkénytelenebb; hanem azért is, mert a' lehető tévedések és hibák a' főhatalomnak örökös kormány- és itélőszékéi által könnyen helyrehozhatók? Nyiltan megvallom, hogy én a' census egyenlőségét az országos követre és a' községi képviselőre sem helyesnek, sem célszerűnek nem látom. A' ker. választvány azonban a' kapcsolatot eszméje által sodortatva, a' követválasztási censusbán a' városok népessége szerint még fokozást is javasol; és ez természetes követkevény, mert az országos képviselőt a' község rendezésével azonosítván, a' censust is azon egy mércéhez kellett szabnia. En ezen fokozást a' községi választásokra nézve helyeslem; mert a' tiszték és képviselők jobbjára csak a' község ügyeit kezelik, és így a' cél az lehet, hogy a' községi ügyek választás általi ellenörködéséből az érdekeltek közül minél kevesebben rekesztessenek ki. Azonban nem ugy van ez az országos követtel: ennek ereje és tehetsége nem városi, hanem az országé; ő nem városának, hanem az országának érdekeit képviseli; a' szavazatával alkotott törvény nem városának, hanem a' nemzetnek sorsáról rendelkezik, önállása tehát nem városának, hanem az országos census biztositéka alá veendő. Vagy azt hiszik a' t. RR, hogy a' 200 fős ruszti választó, ha Budára költözik, censusával értelmiségét és önállását is utban veszíti? és viszont: ha az 1000 fős budai választó a' 200 fős Rusztra költözik, értelmisége és függetlensége 800fr. öregbedik? azt hiszik, hogy a' tehetségek kifejlése a' nagy és kis városok lakosai tekintetében megfordított arányban eszközöltetik, és hogy az 1999 fős nem választónak kevesebb mivelődési alkama akad, mint a' 200 fős béla-bányai választónak? En más véleményben vagyok, és véleményemnek valamennyi alkotványos nemzet nyomatékot ad. Hiszem tehát, hogy a' községi censusbán a' követválasztástól leendő elkülönítetése nemcsak célszerű hanem szükséges is. Hasonló az eset a' választás minőségével. A' ker. vál. egy ilyen közvetlen választást javasol ugyan, de ismervén a' t. RR. alkudozási hajlamát, nem veendik rossz néven, ha okoskodómat föltételezem, és dato non concessio e' tábla megállapodásának ingatagságára építem. A' követválasztás közvetlenségét abszolút föltételnek tekintem; tegyük föl azonban, hogy a' förendi tábla, hogy a' kormány a' tisztviselők választását conditio sine qua non közvetelt modorra akarná alapítani, én az eddigi tapasztalások szerint hinni merem, miképen a' t. RR. a' községi rendezést így áron megvásárolnák, mit annál inkább tehettek, mivel a' képviselők időről időre új választások által fölfrissítetvén, a' városi organicus élet hatásai és viszhatásainál fogva, a' választók kívánatait nemcsak kitárhajták, hanem teljesíthetik is. De mi leszen e' változtatás követkevénye? Iör az: hogy a' választványi javaslat kapcsolatának sarkköve, melly a' választás egyenlő modorra, kimozdittatik; 2or az: hogy a' városi választó elegendő censusal és így biztositott értelmiséggel, és függetlenséggel fog bírni egy országos követnek megválasztására, de ön ügyét kezelő gazdáját vagy tanácsbeliét megválasztani sem elegendő értelmiséggel, sem elegendő függetlenséggel nem bírand. Ilyen eredményekre vezet a' kapcsolat eszméje. A' 3ik, mit említettem, a' főlügyelés. Mellékesen mondom, nem kevéssé csudáltam, hogy ugyanazon perczben, mellyben e' tábla mint a' harezias megyei hatóságok többségének kifolyása, az administratorok ellen följajdult, a' kerületi választvány a' városok születendő véleményeseimének bölcsőjéhez már administratort, vagy is kir. főpolgármester nevezet alatt inspectort állított. En ezt tulgondosságnak tekintem, és az okokat ezuttal nem vizsgálom. Tudom, hogy e' tábla az administratio gyorsasága és fontossága tekintetéből meggyőződéssem szerint nem alapos ugyan, de mégis plausibilis okokat fog az inspectorok mellett fölhozhatni, azonban mily okokat legyen képes előadni arra, hogy a' néppel közvetlen összeköttetésben nem levő tisztviselő örökjék a' választási gyű-

lések fölött, hogy az netalan az utasításokban is gyakorolhassa tisztí befolyását, és jelentse ki a' bizodalomba foglalt népakaratot, én részemről nem tudom; a' törvényhozási hatalom országunkban a' korona és nemzet között meg van osztva, valamint tehát a' korona ebbeli jogát szentnek és sértetlennek ismerem el, ugy viszont kívánom, hogy a' néptől is azon ritka, de jelentékes perczekben, mellyek bizalmának kijelentésére szükségesek, a' függőség, a' szolgaság, a' külbefolyás minden jelei távolítottassanak el, miszerint akarata tiszta maradjon. A' k. főpolgármester elnöklése választási és utasítási ülésekben tehát az alkotványos nézetekkel meg nem fér, és így a' javaslatbeli általános elnökség is nem hogy a' kapcsolatot ajánlaná, sőt ellenben szinte a' külön tárgyak külön választásaira szükségét tünteti fel. Elismerem én, hogy a' városok községi rendezése, a' személy és vagyontalanságra, a' tehetségek és erők fejlesztésére, a' becsyvágy és közszellem ébresztésére és szilárdítására üdvösen hatand; de ennek eredménye nem a' kapcsolatnak tulajdonítható, hanem a' községi rendezés nagyobb vagy kisebb tökéletességének. A' városok jelen állapota sérelmi, és ennek következtében ezen tábla is alkotványellenes állapotban van, ezen sérelem kello orvoslása nem a' községi rendezésben keresendő, hanem a' követválasztás szabályozásában és biztositásában. Angolhonban az alsó ház reformja, a' községi rendszer javítását megelőzte; Würtemberg, Baden és Belgiumban az alkotványos élet működött előbb, és csak ennek következtében eszközöltetett a' községek rendezése. Ellenben Poroszország már régóta bír községi rendszerrel, de azért az alkotvány sikerítő formái után még mindig foganat nélkül eseng. Miután tehát küldöm a' kérdésben forgó külön 2 rendezés összekapcsolatását, ugy elméleti, mint gyakorlati tekintetből célszerűnek nem tartják, sőt más alkotványos nemzetek példáján indulni kívánnak; kérik a' t. rket, miszerint a' külön természetű kérdések közül, mindenekelőtt a' városok szavazatát, és a' választás módját megállapítani, és az országos határozatot szentesítés végett még jelen országgyűlés ideje alatt a' felségének fölterjeszteni méltóztatának; hogy így a' tüstint életbe léptetendő rendszer folytán megválasztott városi követek még az országgyűlésben vehessenek részt a' községi rendezés elhatározásában. A' mennyiben azonban e' kívánat teljesítésére hajlandóság nem lenne, kérem a' t. rket, hogy az annyiszor említett 2 külön tárgyat, a' munka oeconomiaja és az elválasztás logikája tekintetéből 2 külön t. czikkbe foglalni méltóztassanak. — Rengey Ferd. (Szeged) Városom országgyűlési 's helyhatósági állásának nyomasztóságát, mint ezt már többször kijelentem, mélyen érzi, tudja hogy követe az összes polgárság képviselőjének igazi valóságban magát alig nevezheti, tudja hogy institutiójának szúrágta korhadt gépén a' szabadság a' polgári közélet majd minden nyilatkozata megtörik, és róla nélküle intézkedik itt a' törvényhozás, és róla nélküle kormányoz otthon egy nem szeretett zárt burokratia. Ezen boszszantó állapotot csak azért érintem, hogy megfoghatóbbá tegyem az öröm és hála nagyságát, mellyet kétségtelenül minden hazafi kebel érez, midőn a' k. kir. előadások bizonyítják, hogy a' fels. kegyel. királyunk a' kir. városokra súlyosan nehezült szenvedések orvoslátását alkotványos uton szinte kívánni méltóztatik. — Semmi kétség többé t. ker. rr. hogy fels. királyunk a' szabad kir. városoknak nemcsak törvényhozási hanem municipalis rendeztetésükre is kiterjeszté magas figyelmét; semmi kétség, hogy a' városi kérdésnél királyi akarat 's nemzeti köz ohajtás találkoznak, 's azért bátor vagyok a' t. ker. rr. megkérni, méltóztassanak a' városi törvényjavaslatlalt, majdan felküldendő fölírásra nézve eleve elhatározni, hogy abban a' fels. előtt a' városi tárgy kitüzéseért hálás köszönet fejtessék ki. Indítványom motivatoria, azt hiszem, nem szorul, de minthogy köteletségemnek ismerem városom részére ez uttal is követelni a' szavazatot, és követelni a' belrendezést, a' már tapasztalt félreértések megelőzése végett ezennel kijelentem, hogy én soha sem sürgetem 's isten mentsem meg hogy valaha városom nevében másnak és egyéneknél sürgetni tudjak szavazatot, mint az iparban nemzetiségben és alkotványosságban egygyé olvadt polgárság összszegének, hogy én soha nem sürgettem és sürgetni nem is tudnék oly rendezést, melly a' mostani gyógyíthatatlanul haldokló rendszernek reméllett sirhantján egy az alkotványos élet kifejlődésének meg nem felelő sőt ezt veszélyeztető institutiót elevenítene föl. A' városi rendezésnek nézetem szerint a' köz szabadság nagy és mély alapján kell emelkedni, ha t. i. akarjuk, hogy a' magyar nemzetiség és alkotvány szeretete áthassa a' városokat, az ön igazgatási helyhatósági önállásnak 's a' törvényhozási jognak érezhető valósággá kell fejlődni, hogy nyugott és megelégtült lehessen a' városi közönség, hogy ki ne fáradjanak a' pályázók közt az alkotványos irány 's ama nemesb érzelmek, mellyek alkotványáért a' szabad ember keblét magasabban dobogtatják, sőt föllelkesítik megállani a' tűzpró-

bát nemcsak ha küllenség támadná meg a trónt és hazát, hanem midőn az alkotmányt talán ön háltalan fia ellen védeni kötelesség. — Ámde t. ker. rr. a' kegyel. kir. előadásokhoz csatolt t. cikkelyek nem ígérnek oly coordinációt, mely már alapján ne veszélyeztetné a városok és lakosaiknak alkotmányos és polgári jogait. — Azt hiszem én t. ker. rr. hogy ezen t. cikkelyek által a' magyar kormány főleg annak akarta mindenestre méltánylást érdemlő jelenségét adni, hogy a' városi kérdésnek minden részleteiben leendő megoldásához szívesen járul, de nem szeretném hinni, mintha ugyanazon t. cikkelyek által azt is ohajtotta volna elérni, hogy azok a' belrendezésnek mindenekben mintául szolgáljanak. — A' magyar országgyűlés és kormány gyakran igen mesziről szokta kezdeni a' tanácskozást 's alkudozást, — illy t. ker. rr. áll gondolatom szerint jelenleg a' kormány 's azért ismétlem: t. cikkelyt ohajtott készsége jelül tekintem ugyan, de nem tarthatom oly nyilatkozatnak, melyhez idomítani kívánhatná a' városi kérdésnek mindenekben leendő megoldását. — Szeged lakosai legalább illy coordinációt soha nem ohajtottak, megtanultak ők és tudnak is maguk lábán járni 's azért maguknak, nem pedig valamely kir. polgármesternek és zárt testületnek sürgetik a' szavazatot, 's irtoznának oly coordinációtól, mely szavazatukat a' kir. polgármester és zárt testület kezébe játszaná, — mely ezernyi igaztalanságot még pedig törvény színe alatt a' törvény szent nevében létesítene. Vagy talán azt hiszi valaki, hogy a' városi közönségnek osztályokra szétarabolatása kevés választó, közvetett választás, örökös tisztviselés, zárt tanácskozás, függő csekély számú tehetetlen képviselő testület, ettől ellenben független de fölülről mindenféle közvetett és közvetlen felügyelés alá rendelt, azonban a' képviselők irányában vetőval felruházott tanács és egy elnöklő kir. polgármester, kit semmi érdek nem köt a' városhoz, mint tulajdonságos hatalma, hogy ezek mondom szükséges vagy legalább jótékony attributumai leszenek a' városi rendezésnek, hogy ezek nem teszik csalódássá a' városi közönség jogait, sőt magát a' rendet nyugalmat 's a' polgárok megelégedését? Én legalább illy rendezésben megnyugtatót találni nem tudnék.

Illy rendezés mellett ugyanis egyebet mellőzve köteleles lesz a' polgár és közlakos ezentul is parancsoló dogmák gyanánt tisztelni, mi a' városi igazgató testületek gyűléseiben zárt ajtóknál történik 's ez talán jótékony hatással lesz a' városokra, vagy talán a' polgárnak és lakosnak nem is szükséges tisztviselői eljárásának örszemmel kísérése? nem nem; nyilvánosság nélkül nem fog fejlődni alkotmányos élet a' városokban, 's ne higye senki, mintha rendtelenségre vezethetne, ha legalább a' választók ismernék embereiket, kiket becsületes eljárásukért megválasztani vagy szolgálalokért 's áruba bocsátott hivataloskodásukért bizalmukból kirekeszteni kötelességük lenne. — De nem szándékom a' kir. városokból száműzött nyilvánosság gyászos eredményit felsorolni, 's csak azt értem meg, hogy az említett cikkelyek valamint minden hallgatnak a' nyilvánosságról, ugy hallgatnak a' gyűlések szabad tanácskozásának biztosításáról is, minden, mit e' tekintetből mondanak, csak annyiból áll, hogy a' tanácskozási csend és rend fentartása az elnököt illeti, de így ki biztosít bennünket t. ker. rr. hogy a' meggyőződés tűzmelegével kifejtett véleményt, melyben a' városi közönségtől független kir. polgármesternek nem lesz szabad, vagy nem lesz kedve osztolni, nem fogja é' rendellenesnek találni? hol találunk menedéket, hol ótalmat ezen határtalan hatalom ellen, mely törvény nem léteben a' rend ürügye alatt felhasználhat terrorizmust és mindent, mi a' szabad szót üldözheti 's megnémithatja! vagy talán nekünk elnöki kegyes engedelem nélkül becsületes tüzzel még majd vitakozni is tilos lesz, 's a' kir. polgármester és a' lája rendelt tanácsa talán még kötelező szálát is szabhat elölkbe, melyekhez eszméinket meggyőződésünket 's lelkesedésünket hangolni kötelesek legyünk? — Ha ez így lenne t. ker. rr. ugy előre Isten hozzádot mondhatunk a' városi alkotmányos életnek még akkor is, ha a' tanács és képviselő testület szerkezete figyelmünket mellőzné, pedig erre csak egyetlen elfogulási-nélküli tekintet kell, hogy kiki meggyőződjék, mikép az ezen t. cikkelyek szabályai szerint szerkesztett városi igazgató testületek csak bábjai leszenek a' hatalom akaratanak 's a' közügyeket többnyire oly színben fogják látni, minőben azoknak látásukat a' kir. polgármester parancsolandja. Ugyanis, oly örökös tisztviselők, kik semmi függésben a' választóktól 's a' városi közönségtől nem lennének, hanem annyival inkább függnének a' kir. polgármestertől, kiknek a' kir. polgármester kedvezése nélkül előmenetelre még csak reményük sem lehetne, kiknek hivataljokba kerülhetne vagy legalább kelletlen bosszontásokat okozhatna a' kir. polgármesterrel ellenkezés — illy örökös tisztviselők mondom kétségtelenül oda fognak sodortatni, hol minden bürokratiát állani látunk, hogy t. i. többnyire a' hatalom 's a' kedvezéseket osztható elnöki szék felé kandikáljanak, 's ha a' már szerkezetnél fogva is a' bürokratia ösvényére fölkényszerített tisztviselő irányában, akkor hitem szerint meg van téve minden, mit a' városok önállóságának csalódássá törpítésére a' hatalom tenni kívánhat. Te-

gyük fel t. ker. rr., hogy az általam többször említett t. cikkely szellemében alakulandó gyenge képviselő testület gyöngeségének dacára is birna valaha erővel elhatározni: hogy például bizonyos országos sérelmi tárgy megvitására mulhatlanul szükséges iratokat a' tanács vele közölni tartozzék, ezt a' tanács mindenkor megtagadhatja azon ürügy alatt, mintha a' képviselő gyűlés hatásának körén túllépett volna, így járhatna a' képviselő gyűlés még az országgyűlési utasításokkal is, hogy mindennel, mi legyen bármennyire szent és törvényes, de a' tanácsnak rokonszenvét nem bírná 's a' mi legszebb t. ker. rr. a' vita alatti tárgyat a' városi tanács még a' kir. helyt. tanácsnak kötelezettnék fölterjeszteni, 's azért ha az illy korlátozott, lételek és szabadság-nélküli testületnek valaha védelmezni kellene majd a' nép szabadságát, védelmezni a' tulajdon 's a' személyes bátorság megbecsülhetetlen kincsét, hiába fog t. ker. rr. ótalmat és segédelmet tőle kérni várni az üldözött, reményit és várakozását meg fogja hiúsítani a' szerkezet és rendszer 's a' városi polgárnak alig marad egyéb hátra, mint azon keserű érzés, hogy reméllett alkotmányos és polgári jogai nem valóság hanem árnyék és csalódás! —

Midőn tehát a' városi ügynek administrationalis részét mint az általam felhozottak tanúsítják, ugy is lehet tárgyalni és megoldani, hogy ezen megoldás által a' városnak és lakosainak alkotmányos jogai megsemmisüljenek vagy éppen semmivé tétessenek, a' felforgó körülmények közt nem lenne é' tanácsos Buda város követelnek indítványát, de egyedül a' kerületi választvány munkájának oeconomiajairánt elfogadni, azt a' tek. ker. rr. bölcsesége határozzadja el, én minden esetre városomnak joggal el nem tartóztatható szavazatát sürgetem, és sürgetem egyszersmind a' belrendezést, de oly belrendezést, mely a' városok alkotmányos kifejlődését ne gátolja, hanem inkább könnyítse és elősegítse. —

Joannovic György (Temesvár). Üdvözlöm e' mai napot, melyen a' városi ügy mint a' törvényhozás legfontosb, legsürgetősb teendőinek egyike tanácskozás alá vétetik. Ez ügy szerencsés megoldásától, vagy eredmény-nélküli tárgyalásától függend az: ha vajjon Magyarország polgárait e' hon szabad fiainak, vagy ezentul is mostoha gyermekeinek kellend é' tekintenünk? Tehát kétségkívül fontos e' tárgy; de ép azért mert fontos, igen sok függ attól: hogy milly alakban kerülend az tanácskozás alá. 'S ez okból nem érthetek egyet Buda város polgáraival, kiknek petíciója fölolvastatott, nem azon tisztelt követtársimmal, kik az országgyűlési szavazat kérdését a' belrendezéstől most mindjárt egyelőre el kívánják választani; mert ebben oly lépést látok, mely az annyira kívánatos belrendezést könnyen háttérbe szoríthatná, veszélyeztethetné. Ezen állítástomat bebizonyítandó figyelmesekké teszem a' t. kk. és rr. azon okokra, melyek ezen a' sajtó útján is már évek óta pengtetett elválasztási eszmét szülték. Ezen okok jobbadán a' körül forognak, hogy a' belrendezési kérdéssel összekötött akadályok és nehézségek miatt a' városok országgyűlési szavazata is el fogna maradni, ha az a' belrendezés bonyolult kérdésétől elválasztva nem tárgyalatik. — Ezen elválasztási eszme tehát egyedül azon előszeretnek köszöni létét, mellyel többen a' szavazat kérdése iránt viseltetnek. És így állván a' dolog, nem mondánók é' ki az elkülönítés által bár hallgatólag is azt: hogy a' belrendezés keresztülviteléhez nem sok reményünk van? és hogy ezen országgyűlésre a' szavazati kérdés elintézésével is beérjük, hogy ennek megmentésére készek vagyunk ezentul a' belrendezésről lemondani? Mind ez ben foglaltatnék az említett két kérdésnek egymástól elválasztásában, ha az csakugyan megtörténék. De én t. kk. és rr. a' belrendezésre nézvest egészen más véleményben vagyok 's azt hiszem, hogy e' kérdést kivált most, a' városi ügy fölvetelének első perceiben, minden ok nélkül föloldoznunk nem szabad. — Nem kívánom hosszasan fejtegetni a' belrendezés szükséges létét; mert hisz annak szükségéről a' törvényhozás meg van győződve, ez uttal röviden csak annyit jegyzek meg, hogy a' mennyiben a' városok belvizsgálata az egyes polgárokat legközelebből érdekli, 's a' mennyiben ők az eddigi régi belszerkezet bajaival, zaklatásával minduntalanul jónak közvetlen érintkezésbe, ennek bilensei alóli fölszabadíttatása, e' szempontból véve a' dologot, szükségesebb magánál az országgyűlési szavazat elnyerésénél is. Ezeket koránsem akartam az országgyűlési képviselet kérdésének rovására fölhozni, sőt úgy vagyok meggyőződve: hogy a' városok országgyűlési képviselete oly kérdés, mellyet elhalasztani nem lehet többé, mert azt, hogy a' polgári osztály a' hongyülésen képviselve legyen, a' közvélemény által oly szükségesnek nyilvánított érdekegyesítés és jogok terjesztésének szempontja sürgeti, 's mert oly osztályt, mely anyagi élvezettel be nem érve, szellemi kincsek, jogok után sovárogo 's a' szabadságnak eddig nem érzett gyönyöreivel ismérkedni vágyik — egy illy osztályt mondom továbbá is alkotmányos állásból kivételtelve hagyni annyit volna, mint a' haza érdekét figyelembe nem venni. — Ezekből azonban koránsem következik az: hogy a' belrendezés nem szinte oly szükséges, 's azért lávozattatni kívánnék minden oly lépést, mely a' kormányt csak

távlról is azon hiedelemre vezethetné, mintha t. rr. a' belrendezés keresztülvitelét boldogabb időre kívánván halasztani, ezuttal az országgy. szavazat megállapítását is elégtlenék; mert ez, a' kormányban igen könnyen azon vágyat ébreszthetné: hogy a' belrendezésre vonatkozó concessiók osztogatásában fukarabb és tartózkodóbb legyen, mi a' kérdés megoldását természet szerint igen nehezítené. Hogy félre ne értessem, szükségesnek tartom kijelenteni: hogy azon esetre, ha később a' nemzet és kormány közti alkudozás közben a' belrendezés elintézésének lehetetlenségéről meg fognék győződni, perczig sem késném a' szóban forgó elválasztást sürgetni, ezzel küldőimnek istartozom, kik még ez országgyűlésre is követelik a' szavazatot, igen természetes tehát: hogy ha az ez országgyűlésre ki nem vihatom, ügykezniem kell azt habár a' belrendezés föloldozásával is, legalább jövőre kieszközölni. Ez azonban még időelőtti lépés volna, és azért hagyjuk a' dologt azon kerék vágásban, mellyben az mult országgyűlésen forgott, vegyük azt úgy föl, mint azt a' t. választvány élénk terjesztette. Reméllem: hogy e' kérdéssel itt e' táblánál időt nem vesztenünk, át fog tehát nem sokára a' főrendi táblához vitetni 's mivel a' t. rr. e' tárgynak több főpontjára nézve a' ml. főrendekkel már mult országgyűlésen meg lehetösen megegyeztek, azt hiszem: hogy ezen ügy nem sokára a' kormányhoz is föl fog jutni. No! már itt kissé lassabban legyünk t. kk. és rr. mert megvallom: hogy sokat a' kormányhoz ez ügybeni javaslata íjlesztett meg, én is úgy jártam vele. Nincs e' javaslatban sem a' nyilvánosság által föltelezett közeletről, sem szabadabb mozgásról, sem a' jogok független gyakorlatáról szó, hanem arra igen is nagy gond látszik fordítva lenni, hogy a' városokban az eddigi siri csend fentartassék. Ha a' városi ügy e' javaslat nyomán válnék törvénynyé, akkor ugyan mondhatnák a' városok, hogy országgyűlési képviseletet nyertek, de arról is meg lehetnének győződve, hogy e' képviseletet igen drága áron, t. i. az alkotmány és szabadságnak áruba bocsátásával vásárolták meg. Engem csak az vigasztal, hogy a' javaslata a' kormányhoz nem végszava, ezt ultimatumnak tekintenünk nem lehet, nem szabad, mert ez ellenkeznek az alkotmányos elvvel, miszerint a' haza képviseletjei azon részvétélből és előföltétellel tartanak országgyűlést: hogy a' kormányt a' tanácskozáskorban felhordott okok erejével nézetek helyességéről meggyőzőniök sikerülend; 's hogy viszont ők is engednek a' kormányhoz ott, hol igazavan, 's hol az alkotmány veszélyeztetése nélkül engedhetnek, tehát ultimatumnak nem tekintem e' javaslatot, 's mert igazságos vagyok a' kormány iránt, azon reményt fejezem ki: hogy ha a' dologt jól nem kezdé is, tán jól fogja végezni. — Kisértünk meg mindent tek. kk. és rr. mi mind a' belrendezés, mind a' szavazat sikeres eldöntésére szolgálhat; 's ha, mit isten ne adjon 's mit nem reménylek, oly akadályok merülnének fel, mellyeken a' belrendezés hajótörést szenvedne, akkor vágjuk ketté az egész tárgyat, választásuk ettől ketté külön a' szavazat kérdését 's igyekezzünk ezt legalább az egészből megmutatni; most azonban tekintsük a' városok ügyét egy egésznek, mellynek szóban forgó két része: a' belrendezés és szavazat kérdése t. i. oly szoros testvéri kapcsolatban van, hogy csak a' végső szükség esetére válhassék el egymástól. — Ezek után nem marad egyéb hátra, mint arra kérnem a' t. rr. ket, hogy a' fontos tárgyat azon lelkesedéssel karolják fel, mellyel azt mult országgyűlésen tárgyalták, mert itt nem kevesebbről, mint arról van szó: hogy a' nemesség és nem nemesek milliói közl fenálló vasorompót fél millió embernek nyissa fel a' törvényhozás, és hogy azon osztály, mely eddig a' jogtalanság bilenseiben szenvedett, ezentul szabad állásra vergődve szellemi és anyagi érdekeit megnyugvással helyezhesse a' „semmit rólunk nélkülünk“ nagy elvénél paizsa alá.

Ajánlom e' fontos ügyet a' tettes kk. figyelmébe, és pártfogásába.

Tóth Lőrincz Breznóbánya követe: Tisztelt követtársam elmondá küldőim kívánatait, én csak a' budai petícióra 's tisztelt barátom a' budai érd. követ indítványára kívánok szoritkozni. — A' szabadság azon szép elveit, miket Szeged tisztelt követe a' nyilvánosságra 's a' királyi főlöügyelők káros mindenhatóságára nézve mondott, én is magaméivá teszem, 's ha a' városi ügy részletesen fog tárgyalatni, én küldőim parancsához is híven, ugyanazon értelemben, és szellemben fogok nyilatkozni, de most a' kormányi javaslat fölött kritikát tart: nem akarván, csak a' sorozat kérdésére nézve fogok szólani, azon hitben, hogy a' dolognak sikere főkép attól függ, mikép fektettük az, 's minő vágásba vezetetik mindjárt kezdetben? — És e' részben nem érthetek egyet tisztelt barátommal Temesvár érd. követével. Meggyőződésemet a' szab. kir. városok ügyében néhány egyszerű tételbe vonom öszsze. — Először meg vagyok győződve egy részről, hogy a' belső, otthoni, közigazgatási elrendezés a' sz. kir. vár. polgároknak épen oly szükséges, mint a' politikai befolyás, — sőt hogy az otthoni elrendezés hiányából folyó rossz, a' kir. városok polgárait még érzékenyebben nyomja, mint a' politikai befolyás nem léte, mert amaz a' mindennapi életre nehezédek, s általok naponkint, sőt óránként éreztek, míg az ezutáni vágy nincs még ekkorig eléggé kifejlődve, 's így reakció nézve subjective nem oly érzékeny baj; de meg vagyok győződve más részről, hogy a' magyar törvényhozásnak, is-

mét országos tekintetből, legfőbb érdeke 's legelső teendője, a városok politikai befolyását helyreállítani. Másodszor, meg vagyok győződve, hogy a politikai és adminisztratív elrendezés szorosan össze nem függő. Sőt lényegesen különböző, 's egymástól nemcsak veszély nélkül elválasztható, de ha a' dolog sikerét könnyíteni akarjuk, szükségkép elválaszthatni kellő dolgok. Harmadszor, meg vagyok győződve, hogy miután a munkálat e két lényeges része elválasztható, 's ezen elválasztás által az eredmény biztosított, a két rész közül azt kell előre bocsátani, mely országos tekintetből fontosabb, ez pedig nem a közigazgatási rendezés, hanem a politikai befolyás kérdése. Igyekezni fogok tételtet bebizonyítani. — Nem méltóztassanak azok közé számítani tek. RR., kik mint némely előttem szólott városi követ urak, a meddő historiai tere szeretnek állani, noha megvalom, azt vélné az ember, hogy azon törvényhozó test előtt, mely kizárólag csak historiai jogokra támaszkodó aristokratából, és papságból áll, erős argumentumnak kell lenni a' historiai jogok emlegetésének. A városok ügye iránti meggyőződés-em, nem a múltnak elporlott romjai közt, hanem a jelen, és jövőendő virágzó mezéjén keresi 's találja föl alapját. En a' historiai tere szemlét csépelni nem akarok, hanem az alkotmány philosophiájából merítet egypár sarkigazságot fogok véleményem mellett fölhozni. — A hazai törvényhozás erőteltségének, 's ájultságának, czélai kivételtségének, a kevés tekintélynek 's tiszteletnek, melyet iránta viseltek a kormány, egyedül oka azon keskeny és korlát alap, melyen a' törvényhozás jelenben nyugszik, t. i. az, hogy a magyar törvényhozás csupán az aristokratia kifolyása, 's annak, a' mit kíván, nem 15 millió főből álló nép ad erőt, — és jelentőséget, hanem csak egy pár száz ezer főből álló privilegiált, — tetemes részben elkorcsosult, elyöngült, eladósodott, másikat tetemes részben boeskoros, koldus, szegény, tudatlan és eladó, — és csak kisebb részben ép, és erőteljes aristokratia ad nagyon is csekély nyomtatékot. — Bajunk e' legfőbbikének orvosszere egyedül az, mit a' jövőendőből esdvé várunk — a' honlakosok számához arányozva józan qualificatiókhoz kötött, a' mostani országrendi, 's törvényhatóság-képviseleti alakból kitzitult népképviselet. — 'S mivel e' népképviseletet el nem érhetjük egyszerre, igyekeznünk kell elérni annak legalább egy részét, — 's ha el nem érhetjük tökéletes formában — igyekeznünk kell elérni a' kevésbbé tökéletes is. — Igaz, hogy a' királyi városoknak, mint törvényhatóságnak képviselete épen olyan távol áll a' valódi tökéletes népképviselet eszméjétől, mint a' megyei képviselet, — de a' mennyiben a' királyi városok mégis egy a' nemesi castától különböző, életerős, munkás, iparos elmet foglalnak magukban, 's összesen több mint hatszáz ezer civilisált lakossal bírnak, kétséget nem szenved, hogy a' kir. városok szavazatnyerése által a' népképviselet felé egy hatalmas lépés fog tétetni, 's a' törvényhozás alapja tágítván, annak ereje 's tekintélye tetemesen növekedni. — Másik főhiánya törvényhozásunknak — az alap keskenységén 's korlátján kívül — az, hogy csaknem kizárólag juristákból 's mezsei gazdákból áll, 's így keblében azon sokoldalú ismeretek, melyekből czélszerű törvényhozás keletkezhetik, legalább teljes és részletes világosságban nem lakozhatnak; különösen az ország jólétének fő tényezői, ipar, kereskedés, műszorgalom, valódi képviselő nincsenek. — 's főképen inétt is magyarázhatni, hogy hozott törvényeink gyakran hiányosak, egyoldalúak, 's a' gyakorlati élettel összeférhetlenek. Ezen egyoldalúságot segítené, a' királyi városok képviseletét által, melyeknek keblében laknak: az ipar, kereskedés, műszorgalom körüli gyakorlati és részletes ismeretek. — Ez okoknál fogva tartom én parancsoló szükségnek, hogy a' sz. kir. városok szavazatjogának megállapítása a' belrendezéstől ne föltételezessék; 's még csak egy két szókott ellentétre kívánok pár szót szólani. — Szokott mondatni, hogy ha a' kir. városok politikai befolyással ruháztatnának, a' kormány és a' tisztviselők oly hatalmat fognának gyakorolni a' választókra, hogy az általok választott képviselők országgyűlési szavazatai az alkotmányos szabadságot, sőt a' magyar nemzetiséget is veszélyeztetnék. — Véleményem szerint ezen aggodalom alaptalan, 's aligha hibázom, ha azt állítom, hogy hazánkban legfüggetlenebb elem a' tethetős városi polgárság — mert hiszen a' föllállított qualificatiók szerint csak ez fogna birni választói joggal, — ezen munkás, szerény, hivatalra nem vágyó polgárság, melynek a' kormányval, nagy urakkal, administratorokkal semmi köze, csak contört fizessék ki; ha azt állítom, hogy ez elem sokkal függetlenebb, mint a' megyei. Míg a' megyéket — tisztelet a kivételnek! — oly tekintetes urak lakják, kiknek függetlenségét a' hivatalvágy megsemmisíti, 's ezeken kívül, egy tudatlan, nyers kortes-tömeg, melynek egy két vezér fényes huszásokkal 's telt kulacsokkal parancsol, addig a' városi polgárság becsületet munkája után él, és senkire nem szorul, sem hivatalra nem vágyik. Melyik tehát ezek közül függetlenebb? — És én még akkor is hiszek ezen függetlenségben, ha a' királyi fölügyelők hatáma a' követválasztásokra nézve is megállapították, a' mit egyébiránt képtelenségnek tartok, és ebben egy fő okot találok, a' két, szóban forgó, tárgy elkülönítésére; azt hiszem ugyan is, hogy az adminisztratív rendezésnél behozaendő kir. fölügyelők mellett hozhat föl a' kormány plausibilis okokat, 's azokat elkerülni bajos lesz, a' követválasztásnál pedig ilyen fölügyelők alkalmazni, e' mellett a' kormány semmi plausibilis védokot fölhozni nem tud. — A' mi a' magyar nemzetiséget illeti, azt hiszem, e' tekintetben az aggodalom már elkésett. A' magyar nyelv diplomatikai méltósága ki van már víva, a' magyar király magyarul szólott trónusán, 's így előzvény után a' magyarul még nem szóló polgárság érdeke fogja parancsolni, hogy a' magyar nemzetiségbe belé olvadjon, hogy gyermekeit magyarul neveltesse, a' mit már jelenleg is tesz. A' másodikra nézve, hogy t. i. a' politikai jog kérdése a' belrendezéstől nemcsak elválasztható, hanem siker tekintetéből el is választandó, — Buda érd. követe részletesen kifejtette véleményemet, és azokat, miket ő már elmondott, ismételnem nem akarom. — De

azon szempontot, hogy a' szavazatjog előrebocsátását a' „nihil de nobis sine nobis“ elv kívánja, nem lehet el-mellőznöm. Ha valaki házamat elvette 's végre sok küzdés és perlekedés után sikerül kieszközölnöm, hogy azt visszaadja, — én e' visszaadásért, bár az nem kegyelem, hanem igazság, — még hálát is nyilatkoztatok: — nem fogná e' a' hálaérzést megkeresíteni oly eljárás, ha azon valaki, mielőtt házamat visszaadta a' szobákat és butorokat tetszésének és izlésének kizárásával rendezné? ilyen eljárás lenne a' belrendezés, mielőtt a' városok szavazatjoga meg nem adatik, 's hozzá szólásuk ez által lehetőségessé nem tétetik. — A' mondottaknál fogva tehát a' budai indítványt, mint a' városi kérdés sikeres és igazságos megoldásának egyedüli módját én is pártolom. —

Sápy Samu (Debreczen) Azon kívánatok, melyeket az előttem szóló kir. városi követek előterjesztettek, két fő elvre vonhatók; egyik az, miszerint némelyek az 1608. 1. t. c. nyomán kívánják a' kir. városok szavazatát tetteleg életbe léptetni 's ezt a' rendezéstől föl nem függeszteni; másik az, miszerint némelyek ezen munkálatban a' politikai rendezést az adminisztratív rendezéstől egészen külön választani 's jelenleg csupán amazt akarják tárgyalni. Küldöm egyenes utasítás 's egyedi meggyőződésem következtében ezen kívánatok közül egyiket sem pártolhatom. Nem az elsőt, mert noha azt, miszerint a' kir. városok az 1608. 1. t. c. által biztosított szavazatjogotul egyszerűen tetteleg elejtették, én is sérelemmel tartom, miután azonban a' tetteleg meg nem lett tenni nem lehet, azon sérelem orvoslását úgy kívánom eszközölni, hogy egyszerűen az indok, mi ezen sérelemre alkalmat szolgáltatott, elháríttassék. Mi volt ugyan is az ok, mi ezen sérelemet előidézte? az, hogy a' kir. városi institutiókban, miknél fogva egy részről a' polgárok minden közdolgozókba befolyástól kizárattak, más részről magok a' polgári községek függő állapotra jutottak, nem találtak fel azon biztosítékok, mik a' törvényhozásbai tetteleg befolyásra megkivántatnak. — Küldöm tehát gyökeres orvoslást akarván kívánják, hogy mindenek előtt ezen institutiók czélszerű változtatásával az erre elegendő érrettséggel bíró polgároknak a' közdolgozókba kellő befolyás, a' polgári községeknek pedig törvényhatósági állásukban illő függetlenség biztosítottassék törvény által 's ezzel együtt vagy ezt követve törvényhozásbai befolyásuk megadásassék. — Mi a' másik elvet illeti, nevezetesen, hogy most a' politikai rendezés külön válna tárgyalatassék, az adminisztratív rendezés elhatározása pedig akkorra halasztassék, midőn majd a' politikai rendezés következtében a' kir. városok a' törvényhozásba tetteleg befolyathatnak; ezt hasonlóul nem pártolhatom, mert vagy annyit tesz ezen politikai coordinatio, hogy határozatassék el: kik választassák a' követet, és kik adjanak neki utasítást, 's már akkor a' legfőbb kérdések, mint a' választói qualificatio, direct vagy indirect választás, továbbá a' tanácskozó testület választás éstanácskozásmódja stb. mind eldöntettek, 's a' mi azontul még fenmarad, annak elhatározása jó formán semmi nehézséggel nem jár, vagy pedig annyit tesz azon politikai rendezés, miszerint csupán a' követek választásmódja állapítottassék meg a' nélkül, hogy azok utasítással ellátandók lennének; ugy de ez által is sok fő kérdés már meg lenne oldva, de a' mellett ugy vagyok meggyőződve, hogyha a' többi institutio jelen állapotban hagyatnék, maga ezen nagyobb kiterjedésű választás-kifejtés politikai elv nélkül nem szolgálna még elegendő garantiát, — sőt épen a' most meglevő befolyásnak nyujtna tágasb hatást. Már pedig politikai élet ott, hol sem szabad sajtó, sem népgyűlések nincsenek, másképen nem fejlődhetik, mint az által, ha az administratio is rendeztetvén, a' polgároknak részint közvetlenül, részint a' tanácskozások nyilvánosságánál fogva a' közdolgozókba befolyás engedtetik. Ennél fogva mind az adminisztratív, mind a' politikai rendezést kívánom tárgyalni 's azzal együtt, vagy annak következtében a' törvényhozásbai befolyást a' városoknak megadatni.

Ezekután számos városi követ szólalt fel 's véleményökben két részre oszolva, egyik rész a' kir. városok szavazati jogát elkülönítve a' bel adminisztratív t. javaslatától ohajtott tárgyalni, a' másik rész pedig azt összekapcsolva kívánta tenni. Mire Bónis Samu (Szabolcs) kijelentvén küldöinek azon kívánását, miszerint e' két elválasztva ohajjták tárgyalni, indítványozta, hogy a' petitio nyomán jó lenne szavazattal eldönteni azon kérdést: vajjon elválasztjuk e' egymástól vagy nem? mire Schneé László elnök kérdi a' rendeket: akarnak e' a' fenforgó kérdésre nézve szavazni? minden oldalról zajosan kiáltott (szavazunk szavazunk) mire Schneé László elnök: ugy látszik, hogy a' szavazat kívánása közönséges, azt holnapra halasztjuk. 'S ezzel a' gyűlés eloszlott.

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

Baranyamegye tisztújítása. Gál Ferdinánd első alispán elhunytá következtében, Baranyamegye rendei f. e. január 2ki közgyűlésükben általános tisztújítástartást rendeltek f. e. január 18ra; a' járásonként választványilag összeirandó nemesek lajstromának vizsgálása végett pedig f. e. január 11 re közgyűlést tüztek, mely alkalommal kitünt, hogy Baranyában 1063 szavazati képességgel bíró nemesi egyed van. F. január hó 21 től a' corteskedést mindkét részről nagyban folytatták, 's biztosan mondhatni, hogy cortesszavazat-

ért honunk egyik megyéjében (kivéve tán Szabolcsot) sem adatott annyi mint nálunk, mert a' fejr rózsás vagyis conservatív rész corteseit minden áron megtartani, a' vörös szalagos vagyis ellenzéki rész pedig minden áron maga számára megnyerni ügyekelt 's ez alkalmakkor összekocozzanások is történtek, melyek a' két részre oszlott megyei nemesség közti ingerültséget igen nevelték oly annyira, hogy a' tisztújítás békes megtarthatása végett katonai erő-alkalmazás igényeltetett. Midőn f. január 18án a' nemesség a' megye udvarában, hol a' tisztújítás tartott, megjelent, már katonaság vala föllállítva, mely a' két rész közt választófalat képezett; és midőn ifj. Majláth György főispán ő mlga előterjeszté, miként a' katonaság föllállítása iránt megkérve lón 's a' rdeket ezen alkotmányos ünnep díszes megümlhetése végett békére, egyszerűs mind alispánok nem létében a' legidősb főszolgabírot Raisz Dánielt az illy esetekben illető törvényes kötelesség teljesítésére fölhívá, szót emelt Baththyány Kázmér gr. 's az ellenzék nevében a' katonai erő-alkalmazás ellen ovaszt tévén, ennek eltávolítását sürgette; a' conservatívek szorgalmazására mindazáltal, kik szinte ószintén és sajnosan kifejték, miként szuronyok közt alkotmányos szabadságukat gyakorolni nem szeretik ugyan, de ezt a' mostani körülmények közt kénytelenek tenni, a' katonaság meghagyatott 's kineveztetvén mindkét részről egyenlő számu szavazatszedő küldöttség, és első alispánra Scitovszky Márton, báró Bésán, Jeszenszky János és Skerlecz Károly kijelöltvén, szavazni mentünk, legközelebb esvén a' szavazatszedő küldöttséghez az ellenzék, ez kezdett legelőször az udvarból a' megyeház pitvarában szavazni; a' conservatívek addig a' megyeház udvarán a' hóban valának kénytelenek esti 8 óráig, bezárt kapuknál havazási zivatarnak kiteve várakozni; ekkorra meg szavazván az ellenzék, a' conservatívek a' megye teremébe vonultak 's bezáratván a' kis ajtó 's ennek kulcsa a' küldöttségnek letétevé, reggeli 5 óráig szavaztak, midőn kitünt, hogy az érvénytelen megbízások 's elidált voksok levonása után, b. Bésán János mint ellenzéki kitűzött 433, Scitovszky Márton conservatív kijelölt 578 tiszta szavazatot nyertek; január 19én reggeli 9 órakor ez eredvényt a' küldöttség bejelentvén, Scitovszky Márton első alispánnak megválasztatott. Ez nap meg nem jelenvén az ellenzék, és így az e' napra is föllállítva volt katonaság, mellőzhetővé válván, ennek eltávolítása közt e' tisztújításon, tiszti karunkat következőleg alakított meg fölküldés útján: 2ik alispán Perczel Imre kijelölés nélkül a' főispáni jogok épségében megtartása mellett, főpénztárnokká kiáltott 's illetőleg meghagyatott Döry László; helyettes alispánnak, az első alispán követsége miatt a' hongyűlés folyta alatt Bésán Gusztáv. Ur. ur. kineveztetett. Baranyavári járás főbírája Beke János; al: Döry Zsigmond; esküdtek: Farkas István szolgabírói czimvel 's ifj. Kisfaludy Károly. Siklós járásban főbíró Sey Lajos; al: Angyal Pál; esküdtek: Bencze Ignác 's Mitterpacher Gusztáv. Hegyháti járásban főb. Börsony József; al: Czirer József; esküdtek: Szentiványi Dániel szolgabírói czimvel 's Daróczy Ignác. Mohácsi járásban főbíró: Perczel Gejza; al: Kisfaludy Antal; esküdtek: Sey L. és Knap I. Pécsi járásban főbíró: Ország Lajos; al: Ferencsich Horváth János; esküdtek: Kisfaludy István szolgabírói ranggal 's id. Kisfaludy Károly. — Szent lőrinczi járásban főbíró: Balasko Imre; al: Kary Ignác; esküdtek: ifj. Raisz Daniel és Nagy Ferdinand; számvévo: Gooos József főbírói czimvel; al: pénztárnok: Szilágyi Antal; levéltárnok: Koncsak Ferdinand; al: Balogh Károly; főügyvéd: Rihmer János; al: Nagy Márton; tiszteletbeli: Rainer Antal, Kovács Zsigmond, Raisz Sándor és Nagy Ferenc; főjegyző: Madarász József, első al: Kossa László; 2sod: Németh János; tiszteletbeli főjegyző: gróf Smidegg Ferenc; al: Scitovszky Péter és báró Kákonyi József. Főcsendbiztos szolgabírói czimvel: Kajdacsy Antal; tiszteletbeli esküdtek: Grabarich Béla egyszerűs mind várnagy és Perczel Ferenc; a' többi tisztségben jogánál fogva főispán ő mlga a' voltak megerősítette. Számos táblab. kinevezés és a' gyűlés színe előtt elkészített jegyzőkönyvek hiteljesítése után a' közgyűlés befejeztetett. — Jövő évnegyedes közgyűlésünk f. e. április 25én leend.

Rendes lev.

Krasznamegye rredei Sz. Somlyón f. évi január 10ik napján kezdve tarták évnegyedes közgyűléseket. E' gyűlés ránk nézve igen érdekes vala; mert a' meghívó elnöki levélben a' követek számolására 's a' közelebbi országgyűlésen hozott 's ő fels. aláíratával meg is szentesített 29 új törvény kihirdetésére valának összehíva e' megye rendei. A' gyűlés folyama alatti tanácskozás részletes előadásával — sem a' t. olvasó közönség figyelmét fárasztani, sem e' lapok hasábjait, melyek a' jelen országgyűlési közérdeku tudósítások közlésére is szük tért nyithatnak — elfoglalni nem kívánom, 's azokból csak is a' nevezeteseket említem.

Az elnöki alkalomszerű 's megéljenzett megnyitó beszéd után a' fölött keletkezett vitakozás, miszerint t. i. követeink számoljanak e' előbb orszg. eljárásukról, vagy pedig a' kihirdetés végett leküldött t. cikkek olvastassanak fel? azon okból, mivel megyénktől távol lakó egyik követünk b. Bánfi János időrovidség miatt meg nem jelenhetett, önként elenyész-

vén, előbb a' nm. kir. főkegybírók azon rendelete, mely mellett az érdeklött törvények egy példányban megküldettek 's következőleg magok a' törvényezikkek olvastattak fel.

És e' gyűlés — ismétlem reánk nézve nagyon érdekes vala, mert a' közelebbi két évtized alatt lefolyt négy országgyűlés közül csak a' legutóbbi volt az, mely annyi küzdelem után minket üdvös és korszerű törvényekkel örvendeztetett meg. Ezen törvények enyhíték sérveinket 's békítének némileg ki aggasztó bizonytalan sorsunkkal. Igen, mert világos törvény által feloldatott a' bog, mely az 1791beli 12ik t. czikk értelmében fölött kormány és nemzet között támadt kedvelen viszonyt feszült ingerültségben 's a' törvényhatóságok helyhatósági jogainak egyik legszentebbikét, a' t. szék szabadválasztása gyakorlatát kötve tartotta. Másfelől látjuk ezekben, miként ha szinte megynék szeretett testvér hazánk kiegészítő részévé nem válhatik, 's ha azzal a' haladás mezején kezét fogva nem mehet is, legalább példáját 's nyomdokit követve mi is valahára haladásnak indultunk.

Örömmel 's hazafi érzéssel hallottuk a' fölolvastott törvények első száma alatt, miként edes anyai nyelvünk régi diplomatikai állásába visszahelyeztetett, 's már mi is nemzeti nyelvünkön szólhatunk fels. fejedelmünkkel 's ezen nyilváníthatjuk előtte örömminket 's fájdalominkat, 's erről tiszta törvény által biztosítottunk. — Megkapta az alkotmány sánczain kívül álló tömérdek néposztály — a' nemzet ezen mostoha gyermeke — személyes pörölhetési jogát. Megszületett az olly feszült figyelemmel kísért, olly régen várt 's annyi ovatossággal 's előkészületekkel alkotott urbér, mely a' földesur és szolgáló néposztály közti viszonyt meghatározó; a' két fél közti kölesönös jogokat 's köteleseket megszabja, 's a' sokszor és sok helyen túlfeszített földesuri hatalom körét kijelöli, 's a' mellynek belsejében tagadhatlanul sok üdvös és korszerű eszme rejlik. — Már ezentul mi is a' régiebb 's emberhez nem illő fogdosás helyett sors- szám útján állítjuk ki a' törvényhozás által megynékre rótt 's ezentul is rovandó katonajonczokat hazánk védelmére az országosan megállapított 's megállapítandó mennyiségben.

Rövidség tekintetéből mellőzve több törvényt, mellyek gyűlésünk első napját egészen elfoglalják, áttérök a' más napi ülésre, mellynek nagy része a' megynékre rótt 66 katonajoncz mikénti fölosztása és kiállítására fölötti tanácskozásban telt el. Ezen tárgy fölötti tanácskozást nagymértékben könnyíté és segíté elő nemes Doboka megye főispánja b. József Lajos ur ó mlga, ki azonkívül, hogy az e' részbeli orsz. utasítás-készítésben mint tvényhozó tag nevezetes részt vönaz ujonczállítás gyakorlati ágában éret, mennyiben az, a' ezimzett megynében már általa teljesítésbe vétett, kitünő avatottsággal tanusita. Gyűlésünket megjelentével díszesített tisztelt ó mlgának javaslata nyomán abban állapotok meg a' megye rr., miszerint mindenk előtt a' sorsvonal alá tartozó ifjak járásokként az a' végett kirendelt biztosságok által irassanak össze, 's ezen összeírás mint legbiztosabb alap szolgáljon kules gyanánt az ujonczok helységenkénti kiosztásában. — Hogy pedig az e' részbeli eljárásokban a' járásokként kirendelt összeíró és sorsvonaló biztosoknál egyformaság legyen, elhatározatott, miszerint az említett biztosság a' megyei tisztességgel egybeolvadva f. hó 15én a'

legelső eljárást Sz. Somlyón kezdje meg 's azután folytassa mindenik maga kerületében. Miután pedig a' 18 esztendőstől 26ig való életkorú ifjak szabályszerű összeírására megtörténik, a' helységenkénti kiosztást ezen összeírások nyomán aránylag a' fenérdeklött ugyszólva központi biztosság teszi meg. Ezek után a' járásokkénti biztosok a' helységekben vizont megjelenvén a' sorshuzást az utasítás értelmében végrehajtták 's a' sorsot vont ifjak közül két annyit küldenek be a' Sz. Somlyón működő besorozó biztossághoz megvizsgálás végett, mint a' mennyi egyegy helységre esett 'sat. A' kiállítás ujonczokra vonatkozólag nem hagyhatom érintetlenül, miszerint megynék rendi jegyzőkönyvileg kifejezték, hogy ha a' „részek“ tökéletes viszzacsatoltatása, mellynek ugyan még reménye is tűnni kezdett megynékből — megtörténne, azon esetre a' most kiállítás katonajonczok az erdélyi sereztől viszzakövetelthessének, 's mint Krasznamegyei katonák az illető ezredhez tétessenek át!

Megemlítettő még, miszerint alispánunk e' gyűlés alatt hivatalától, mellyet közelebből csak is a' felolvasott törvények leérkezteig vállalt vala viszza — ünnepélyesen elbucszott. Ezt követte két főszolgabírónak egymással ellenkező nyilatkozata. Ugyanis V. L. követte volna is nem is az alispán példáját a' lemondásban, mert mint mondá, fél a' közvélemény megrovásától, más felől a' hivatal is szeretete volna megtartani 's ez utóbbit a' következés igazolta is; B. N. pedig egyszerűen kijelentette, miszerint ő nem tart attól, hogy a' közvélemény őt azért megrója, ha a' nemsokára tartandó tisztújításig hivatalát le nem teszi. Ezek után a' m. főisp. helytartó ur megigérvén, miszerint az általános tisztújítást három hónap eltelté alatt minden a' megyében jelenleg létező hivatalra nézve megtartandja, a' gyűlést némely apróbb kebelbeli tárgyak elhatározása után ez uttal bezárta. —

Meszesalyi M.

Nagy-csepcsényi Vladár Terézia özvegy id. bernátfalvi Bernát Györgyné aszszony f. e. január 9én gutaités következtében elhunyt életének 78ik évében, hideg tetemei január 13kán Tason a' nemzeti sírban takarítottak el. Béke hamvainak!

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Jan. 17kén Milanóban következő nyilatkozvány boesáttatott közre: „Mi I. Ferdinand 'stb. Miután a' szomorító események, mellyek lombardvelencei királyságunk különféle részeiben előfordultak, tudomásunkra jutottak, 's nehogy az ottani lakosság e' tekintetbeni gondolkozásunk iránt kétségekben maradjon, akarjuk, miszerint az haladéktalanul értesíttessék, hogy mi nagyon sajnáljuk azon ingerültségi állapotot, mellyet a' főnálló dologrend fölforgatására szüntelen iparkodó pártizgatás szült. Tudják meg lombardvelencei királyságunk lakói, hogy mi lombardvelencei tartományink jóllétét, ugy mint birodalmunk valamennyi részét folytonos életfeladatunkká tettük 's ezen igyekeztünk soha sem lankadand. Szent kötelességünkül tekintjük a' lombardvelencei tartományokat minden megtámadás ellen, bárhonnan is származnak ezek, isteni gondviselés-adta minden eszközzel 's móddal ótalmazni 's erőlyesen védeni. E' mellett számot tartunk lombardvelencei királysági szeretett alattvalóink nagy többségének igazlelkű gondolkozása 's hű-

ségére, mint kiknek jólléte 'sbiztosított jogállapotuk bel- és külföldön egyaránt elismértetett. Számot tartunk továbbá sergeink vitésége 's hű ragaszkodására, mellyek legfőbb dicsősége folyvást volt 's marad, hogy erős támaszai trónunknak 's védfalak azon viszontagságok ellen, mik lázadást 's fejtelenséget hoznak a' csendes polgárok személyei 's tulajdona fölé.

ANGLIA. Január 11kén erősített meg dr. Hampden herefordi püspököt, melly szertartás még különbözik a' későbbi fölszenteléstől. Régi forma szerint a' törvénysszolgáknak kiáltani kellett: „o halljátok! o halljátok! Mindnyájan, kik fogtok, vagy akartok, vagy kívántok ellenmondani a' fölszentelésnek, lépjetek 's terjeszszétek elő követelésiteket 's ki fogtok hallgattatni!“ 'S valóban három pap nevében ellenmondás tétetett, de ki lön jelentve nekik, miszerint ellenmondásuk tekintetbe nem vétethetik. Híjába tön ovást egy jogtudós, törvény- és észelleninek nyilványítván, hogy személyeket hinak föl megjelenésre 's aztán tiltják a' megjelenést 's végre ellenszegülőknél nyilványítják meg nem jelenés miatt. De a' biztosság kijelenté, miszerint számüzetési büntetés alatt kénytelen a' tényt tovább folytatni. És így történt is. Valamennyi, kik ellenmondani akartak, még kétszer szólítottott fel megjelenésre, 's aztán minthogy senki nem jelent meg, ellenszegülőknél nyilványítottak. Ezen tény a' népességgel tömött egyházban hangos kacaj közt ment véghez! Midőn az új püspök a' templomtól elköszült, csak lassan haladhatott a' sokaság közt, melly őt tetszés- és piszegéssel üdvözölte. —

Irlandban a' fenyegető levelek mindinkább szaporodnak. Igy Clareben nemrég három férfit fogtak el, kik több tekintélyes személy elleni fenyegető levelek terjesztése miatt gyanusak. Az ügy Clare grófság külön eskütszéke elibe terjesztetik.

FRANCIAORSZÁG. Híre száll, hogy Bugeaud marsal a' párizsi nemzetőrség főparancsnokává nevezetett. Hivatalosan még nincs e' hír bebizonyítva.

Outrebon jegyző elleni vizsgálatból kiviláglott, mikép szenvedőleges adóssága 1 millió 500 ezer frank 's tevőleges egy millió. Utóbbihoz tartozik egy nagy mezei jószág 's azon pompás rétek, mellyek még nincsenek betáblázás alatt. Remélik hogy Outrebon család a' maradvány adósságot földözni fogja.

Madame Adelaide hallomás szerint 200 ezer frankot hagyott a' párizsi szegényeknek. Clementine hercegnő 's a' királynő nagy értékű gyémántokat öröklének utána.

Abdelkader mintegy harminczad magával jan. 9kén Toulonban kikötvén, több kis bárkában egy vontató gőzös segédelmével Lamalgue várba vitetett.

NÉMETORSZÁG. A' könnigsbergi (porosz evang.) egyetem jan. 7kei közgyűlésében 22 szóval 7 ellen a' zsidók és katolikusoknak minden kebelbeli tanszékre föltétlen boesáttatása határozatott el; esupán két kar indítványára, nehogy az eredetileg protestantizmus tüzhelyévé rendelt egyetem evangelicus jellemét egészen elveszítse, azon ohajtás függesztetett a' határozathoz, miszerint a' bölcészeti és történeti tanszék ne kizárólag töltessenek be nem evangélikusok által. — Bizony még sok furesaság fog a' világon történni! —

12ik szám.

Hirdetvény.

A' nagyméltóságú magyar kir. udv. kincstár rendeléséből közhírré tételük, hogy a' megüriült esztergami érsekséghez tartozó, Esztergami és Párkány közt fekvő egészen új állapotba helyezett dunai hajóhid, hozzá tartozó épületekkel és szerekkel 1846ik eszt. január 31kén (harminczegyedikén) Esztergamban az érseki városban levő uradalmi irodában délelőtti 10 órakor

tartandó nyilványos árverés útján 1848ki majus 1ső napjától kezdve 6 egymásután következő esztendőre haszonbérbe adni fog — mellyre ezen hajóhidat kibérleni szándékoztok, a' szükségesség magok vagyonáról való hiteles bizonyítványokkal, és 1080. pengőforint bánompénzzel ellátva megjelenni ezzel hivatalosak, egyébkint a' szerződési feltételek előlegesen is a' fen kifejelt helyen megtekinthetők. 3—3

† Haszonbéri hirdetvény. Szab. kir. Pestvárosa területében fekvő 's 28. 31. 263. 370. és 288. teleknyvi számokkal jegyzett öt rendbeli szántóföld több egymásután következő esztendőre haszonbérbe adni szándékoztatik. — A' kibérlési föltételek iránt értekezhetni Dorottya-utczában 307. sz. a. 2dik emeletben Agárdy Mihály ügyvédnél. 3—3

Pályázati hirdetés.

Legfelsőbb kegyelmes királyi határozat következtében, a' kolosvári feltanodánál kegyelmesen rendszerített egyházi jog és állodalomtanszék elnyerése végett, új pályázás rendeltetvén, ezekre a' magyar királyi tudományos e-

gyetemi törvénykar előtt tartandó új pályázások határnapjai, jelesül: az egyházi jogtudomány tanszéke iránt, folyó 1848ik eszt. mart. másodikára, az állodalomtani tanszék iránt pedig, ugyanazon hó harmadikára tüzetek ki. Kelt Pesten január 20kán 1848. Szoblahói Pál m. a. Elek egyetemi tanács-jegyző. 2—3

† A' Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első takarékpénztár részvényeseinek — a' múlt évi számadások megvizsgálása, a' választványi tagok megválasztása, és a' már megszerzett átiratott, 's birtokba is vett ház körül az állandó bizottság által előterjesztendő munkáit és terveket nyomán teendő intézkedések végett f. eszt. február 6. napján a' pártfogó ns megye nagy teremben tartandó közgyűlésére a' t. cz. részvényesek reggeli 9 órára ezennel tisztelettel meghívtnak olly megjegyzéssel: hogy miután már rég elkészült ideiglenes részvénylapokat az illetők többszöri fölszólítások után sem vették maiglan is mind által, ez okból a' múlt évi közgyűlésnek azon határozata, melly szerint a' részvénylapok közgyűlés-tartás előtt egy hónappal az intézet hivatalában volnának leteendő — ezuttal nem eszközölhető; annál fogva a' t. cz. részvényesek — a' gyűlésnek mindenekelőtt bemutatandó és jegyzékbe veendő eredeti részvény-

É R T E S Í T Ő.

1848.

lapjaikat, még pedig az engedvényesek, a' hiteles engedvénynek is hozzá melléklésével, magokkal hozni méltóztassanak. Kelt Pesten, január 17én 1848. Szalaya József s. k. jegyző.

Pályázati hirdetés.

Felsőbb rendeletnél fogva ezennel közhírré tételük: hogy a' magyar királyi tudományos egyetemnél megüriült szemészeti nyilványos rendes tanszék betöltése végett, az orvosi kar előtt tartandó pályázás határnapjával folyó 1848dik eszt. martius harminczegyedik napja tüzetett ki. 2—3

† Felszólítás.

Azok, kiknek néhai Pankottay Józsa György tömegén követelésök van, vagy lehet, félést. lefolyása alatt követeléseiket bizonyító eredeti irományaikkal jelentsék magokat Pesten t. Kapczy Tamás meghatalmazottnál, vagy Hevesmegyében Igaron t. Okolicsányi Gusztáv főszolgabírónál mint egyik örökösnel. Pest, január 18án 1848. 2—3

Gabonaár váltógarasokban.

	Tisztabuzs	Közterezs	Rozs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten, jan. 21.	(pesti m.) 210—220	—	165	—130	88	92—105
Pozsonyban, „ 18.	(pozs. m.) 180—204	—	130—147	96—110	65—72	95—105
Zágrábban, „ 12.	225—250	183—200	—	125—135	75—80	116—134
Győrött, „ 19.	110—150	—	110—130	80—90	55—58	80—95
Mosonyban, „ 18.	166—210	140—165	134—150	90—104	56—66	92—105
Miskolczon, „ 15.	180—185	170—175	130—150	95—100	—	35—90—95
Új-Becse, „ 11.	150—170	—	—	65—68	—	50—56
N-Szombaton, „ 4.	144—180	—	120—136	85—95	62—65	—

Statuspapir- és részvényárkelet. Bécs, jan. 17kén 1848.

bankrészvény	1565 fr.	pesti lánchid-részvény (100 fr.)	— frt.
1834ki 500 p. frtos kölesön	777 1/2 „	bécs-glognitzi vasut (100 fr.)	107 „
1839ki 250 p. frt	270 „	pozsony-nagyszombati (100 fr.)	20 „
Eszterházy sorsjegy	57 „	középponti (100 fr.)	85 „
Cs. kir. arany 4 fr.	36—38 kr.	duna-gőzhajózási 500 fr.	585 „

Dunavizállás: Budán, jan. 23kán 3' 5' 0" az 0 fölélt.